

تبیین مبانی انسان‌شناختی و اصول آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری براساس تفسیر آیات قرآن کریم

۱. مریم فاطمی نیا: دانشجوی دکتری، گروه فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، رشته علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره) تهران، ایران
۲. ایراندخت فیاض*: دانشیار، گروه فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، رشته علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره) تهران، ایران
۳. احمد سلحشوری: دانشیار، گروه فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، رشته علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: iranfayyaz@yahoo.com

چکیده

تکامل عصر دیجیتال، اینترنت را به عنوان منبع اصلی هرزه‌نگاری تبدیل کرده است. آثار و پیامدهای زیان‌بار هرزه‌نگاری، فرد و جامعه را در بر می‌گیرد و نظام اخلاقی را با چالش جدی روبه‌رو می‌سازد. آیات قرآن کریم که مرتبط با پیشگیری از هرزه‌نگاری است می‌تواند به پرورش استعدادها و افراد در جهت ارتقای سطح سلامت و تحقق اهداف عالی تعلیم و تربیت کمک کند و جوامع را از انحرافات جنسی و بسیاری بیماری‌های روانی نجات بخشد. در پژوهش حاضر به منظور دستیابی به مبانی انسان‌شناختی و اصول آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری با بهره‌گیری از روش تحلیلی - استنتاجی به مطالعه و بررسی تفسیر آیات قرآن کریم پرداخته شد. با تکیه بر تفسیر آیات قرآن، مبانی انسان‌شناختی هرزه‌نگاری شامل وجود میل جنسی، جاذبه‌های غریزه‌ی جنسی، ضعف انسان در برابر غریزه جنسی، جهل انسان نسبت به تاثیرات و پیامدهای هرزه‌نگاری و تاثیر شرایط محیطی بر انسان را یافتیم. با توجه به مبانی ذکر شده ۷ اصل استخراج کردیم که عبارتند از: ۱. آموزش اشباع صحیح و مشروع میل جنسی ۲. آموزش کنترل حواس ۳. آموزش پرهیز از تفریح ۴. آموزش عمل به دستورات الهی ۵. آموزش خودبازدارندگی ۶. اصل آگاه‌سازی ۷. آموزش صیانت از خود در موقعیت‌های آسیب‌زا

کلیدواژه‌گان: قرآن، هرزه‌نگاری، تفسیر، مبانی، اصول

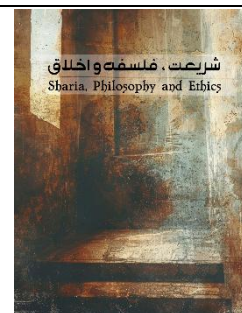
شبهه استناددهی: فاطمی نیا، مریم، فیاض، ایراندخت، سلحشوری، احمد. (۱۴۰۴). تبیین مبانی انسان‌شناختی و اصول آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری براساس تفسیر آیات قرآن کریم. *فلسفه و اخلاق*، ۳(۳)، ۱۸-۱۰.

تاریخ ارسال: ۲۲ خرداد ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۴ آبان ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۲ آبان ۱۴۰۴

تاریخ چاپ: ۱۰ آذر ۱۴۰۴

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Explanation of the Anthropological Foundations and Principles of Education for the Prevention of Pornography Based on the Exegesis of the Verses of the Holy Qur'an

1. Maryam Fatemina: PhD Student, Department of Philosophy of Islamic Education, Department of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
2. Irandokht Fayyaz*: Associate Professor, Department of Philosophy of Islamic Education, Department of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
3. Ahmad Salahshoori: Associate Professor, Department of Philosophy of Islamic Education, Department of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

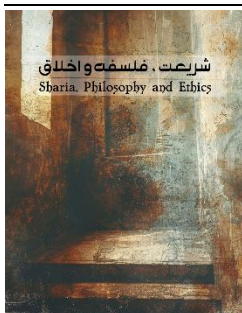
*Corresponding Author's Email: iranfayyaz@yahoo.com

Abstract

The evolution of the digital age has transformed the Internet into the primary source of pornography. The harmful effects and consequences of pornography encompass both the individual and society, confronting the moral system with serious challenges. The verses of the Holy Qur'an related to the prevention of pornography can contribute to nurturing individuals' capacities toward enhancing well-being and achieving the higher objectives of education, and can safeguard societies from sexual deviations and numerous psychological disorders. In the present study, in order to identify the anthropological foundations and principles of education for the prevention of pornography, the exegesis of relevant Qur'anic verses was examined using an analytical–inferential method. Based on the interpretation of the Qur'anic verses, the anthropological foundations of pornography were identified as including the existence of sexual desire, the attractions of the sexual instinct, human vulnerability before sexual impulses, human ignorance regarding the effects and consequences of pornography, and the influence of environmental conditions on human behavior. In light of these foundations, seven principles were derived: (1) education for the proper and lawful fulfillment of sexual desire; (2) education for the control of the senses; (3) education for avoiding ostentatious self-display (*tabarruj*); (4) education for adherence to divine commands; (5) education for self-restraint; (6) the principle of awareness-raising; and (7) education for self-protection in high-risk situations.

Keywords: *Qur'an, pornography, exegesis, foundations, principles.*

How to cite: Fatemina, M., Fayyaz, I., & Salahshoori, A. (2025). Explanation of the Anthropological Foundations and Principles of Education for the Prevention of Pornography Based on the Exegesis of the Verses of the Holy Qur'an. *Sharia, Philosophy and Ethics*, 3(3), 1-18.

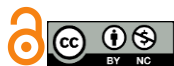

Submit Date: 12 June 2025

Revise Date: 26 October 2025

Accept Date: 03 November 2025

Publish Date: 01 December 2025

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract

The rapid expansion of digital technologies and the commercialization of the Internet since the early 1990s have transformed pornography into one of the most pervasive moral and cultural challenges of contemporary societies, to the extent that cybersex and online pornographic production, dissemination, storage, and consumption have become normalized components of virtual life (1). Statistical evidence indicates that a considerable proportion of Internet users regularly consume pornographic content, with some reports suggesting that nearly half of users engage in repeated viewing (2), and empirical studies have documented its widespread lifetime prevalence and gender disparities in usage patterns (3). Beyond its prevalence, research has associated pornography consumption with psychological distress, relational dissatisfaction, and perceived addiction (7), thereby highlighting its multidimensional impact on individual well-being and social cohesion. Within Islamic thought, sexual instinct is neither denied nor suppressed absolutely; rather, it is acknowledged as a natural dimension of human existence that requires ethical regulation and lawful fulfillment (4). Consequently, the Qur'anic discourse, when interpreted through authoritative exegeses, offers a comprehensive anthropological framework for understanding sexual desire, its vulnerabilities, and the moral-educational mechanisms necessary for preventing deviations such as pornography. This study therefore seeks to reconstruct, through an analytical–inferential method grounded in Qur'anic exegesis, the anthropological foundations and corresponding educational principles required for the prevention of pornography.

Methodologically, the research adopts a qualitative analytical–inferential approach, drawing upon the practical syllogistic model of progressive deduction articulated within Islamic philosophy of education (8). In this framework, foundational descriptive propositions about human nature, derived from Qur'anic verses and their classical commentaries, are combined with normative premises to yield prescriptive educational principles. The primary exegetical sources examined include *al-Mīzān* by Tabatabai, *Tafsīr-e Nūr* by Qara'ati, and *Tafsīr-e Nemūneh* by Makarem Shirazi, which together constitute the textual corpus for data extraction. Through purposive sampling of verses related conceptually or thematically to sexual instinct, modesty, self-restraint, environmental influence, and moral awareness, the study reconstructs a set of anthropological premises: the intrinsic presence of sexual desire, the power of sensual attractions, human weakness before impulses, ignorance regarding consequences, and the formative influence of environmental conditions. Each premise is supported by exegetical analysis, such as the recognition of sexual instinct as one of the most powerful human drives (9), the emphasis on sensory accountability (10), and the ontological weakness of the human being in the face of desire (11). The inferential movement from these premises to educational principles illustrates how Qur'anic anthropology can inform contemporary preventive strategies within educational systems.

The first anthropological foundation identified is the natural existence of sexual desire in human beings as a divinely embedded instinct essential for psychological balance and species continuity. Qur'anic verses acknowledging the adornment of worldly desires, including attraction toward the opposite sex, are interpreted as affirmations of this intrinsic drive (9). Likewise, the promise of purified spouses in the hereafter underscores the legitimacy and centrality of sexual companionship within a lawful framework (9). However, alongside the recognition of desire, the Qur'an highlights the strong sensory and aesthetic attractions that stimulate this instinct, thereby necessitating regulation of visual exposure, modest dress, and avoidance of provocative self-display. Exegetes interpret commands concerning lowering the gaze and refraining from *tabarruj* as preventive measures against sexual arousal and moral corruption (9, 10). Furthermore, the concept of “the treachery of the eyes” indicates that even subtle forms of visual indulgence can initiate moral decline (10). These insights demonstrate that pornography is not an isolated phenomenon but an intensified manifestation of uncontrolled sensory stimuli in digital environments, where visual access is amplified exponentially (1). Hence,

understanding the anthropological reality of desire and attraction forms the first step toward designing educational interventions.

A second and closely related foundation is the weakness of the human being before sexual impulses and the susceptibility of the commanding self (nafs al-ammārah) to deviance. The Qur'an explicitly describes humanity as created weak (11), and exegetes explain this weakness as the result of powerful appetitive faculties that require lawful channels for expression (9). The permissibility of marital intimacy during nights of fasting, accompanied by divine forgiveness for prior lapses, reflects recognition of this vulnerability and the need for realistic legal accommodations (10). Similarly, the acknowledgment that the soul commands toward evil unless graced by divine mercy emphasizes the persistent internal struggle between impulse and moral restraint (9). When such weakness intersects with ignorance regarding the psychological and relational harms of pornography—harms documented in contemporary research (3, 7)—the risk of deviation intensifies. The Qur'anic critique of ignorant display and self-exhibition further associates moral decline with unreflective imitation of corrupt social norms (9, 10). Thus, pornography emerges at the intersection of innate weakness, sensory provocation, and moral ignorance, all of which require systematic educational response.

The third anthropological foundation concerns the decisive influence of environmental and contextual factors on human behavior. Islamic educational theory affirms that spatial and social contexts shape intentions and actions (8). Qur'anic injunctions regulating entry into private spaces and mandating permission-seeking practices reflect sensitivity to situational triggers that may arouse inappropriate exposure (9, 10). In contemporary settings, the virtual environment functions as an extension of physical space, amplifying exposure to sexualized imagery and reducing social accountability. Given evidence that adolescents are particularly vulnerable to pornographic websites (6), and that religiosity and moral incongruence predict differential susceptibility to pornography addiction (5), preventive education must integrate anthropological awareness with environmental management. From these foundations, seven principles are deduced: lawful and healthy fulfillment of sexual desire to prevent suppression-induced deviation (12); training in sensory control and accountability (9, 10); avoidance of provocative self-display (11); adherence to divine boundaries as safeguards against self-injustice (11); cultivation of inner self-restraint grounded in piety (10); awareness-raising to counter ignorance (9); and self-protection within high-risk environments through conscious management of physical and digital spaces.

In conclusion, the Qur'anic approach to sexual ethics combines anthropological realism with moral refinement, acknowledging both the potency of desire and the fragility of human self-control while simultaneously offering structured pathways for lawful fulfillment and disciplined restraint. By reconstructing educational principles from exegetical insights, this study demonstrates that prevention of pornography cannot rely solely on prohibition or censorship; rather, it requires a comprehensive pedagogical model that addresses biological instinct, sensory regulation, moral cognition, spiritual commitment, and environmental awareness. Such a model, grounded in Qur'anic anthropology, enables educational systems to move beyond reactive strategies toward proactive cultivation of chastity, responsibility, and psychological well-being in the digital age.

یکی از چالش‌های فرا روی تربیت جنسی در دوران معاصر، پدیده‌ی هرزه‌نگاری است که در بستر شبکه‌ی اینترنت شکل گرفت. پیدایش هرزه‌نگاری به عوامل مختلفی برمی‌گردد از جمله: فرهنگ و جامعه، تجارت و سودآوری، فضای آزادی بیان، عوامل اقتصادی، تقلید از رسانه‌ها و ستاره‌های هرزه‌نگاری، تکنولوژی و اینترنت و غیره. اما پیشرفت تکنولوژی و افزایش دسترسی به اینترنت، دسترسی به محتواهای هرزه‌نگاری را آسانتر کرده است. این فناوری‌ها به افراد امکان می‌دهند به طور مستقیم و ناشناس این محتواها را مشاهده کنند و تصاویر ارتباطات جنسی را در دسترس قرار دهند و این امر تأثیر مستقیمی بر گسترش پدیده هرزه‌نگاری داشته است.

درست پس از تجاری شدن اینترنت و شبکه‌ی گسترده‌ی جهانی در سال ۱۹۹۳، فرایندی شامل تولید، انتشار، ذخیره‌سازی و نمایش موضوعات هرزه‌نگارانه با عنوان سایبرسکس یا هرزه‌نگاری سایبری جریان یافت و هم‌اکنون، هرزه‌نگاری به یکی از آسیب‌های جدی فضای مجازی و عامل ایجاد تشنج در فضای اخلاقی جامعه مبدل شده است (1). با پیشرفت تکنولوژی، هرزه‌نگاری به شکل‌ها و فرم‌های مختلفی در اینترنت در دسترس قرار گرفته است. ویدئوهای هرزه‌نگاری، تصاویر، وبسایت‌های هرزه‌نگاری و برنامه‌های واقعیت مجازی مثال‌هایی از این شکل‌ها هستند. افزایش قابلیت‌ها و پهنای باند اینترنت نیز باعث شده تا افراد بتوانند به راحتی به این محتواها دسترسی پیدا کنند.

«هرزه‌نگاری»، تجسمی بی‌پرده از مسایل جنسی با هدف تحریک یا ارضای جنسی است که در قالب‌های مختلف از جمله کتاب، فیلم، اینترنت و مجله ارائه می‌شود. آمارها نشان می‌دهند که ۵۰ درصد کاربران اینترنت به طور مرتب، فیلم پورنو تماشا می‌کنند (2). هرزه‌نگاری با تحریک نیاز جنسی، پاسخگویی نادرست به آن و تأثیرات جسمی و روانی فراوانی که دارد، زنگ خطری برای روابط جنسی سالم است، باعث انحرافات جنسی می‌شود و در نهایت انسان را به ورطه سقوط می‌رساند.

تأثیرات منفی هرزه‌نگاری بر عناصر اساسی مختلف جامعه، از جمله تعامل اجتماعی، روابط انسانی و یکپارچگی آنها (به عنوان مثال، وفاداری، رضایت از رابطه، ناراحتی شریک زندگی)، رفتار انسانی (مانند انزوا، تنهایی) گسترده است. همچنین در مطالعاتی خطرات استفاده از هرزه‌نگاری بر سلامت روان مشخص شده است (3). هرزه‌نگاری می‌تواند تأثیرات منفی بر روی افراد و جامعه داشته باشد. اعتیاد به هرزه‌نگاری، روابط جنسی کنترل نشده، تأثیر بر بهداشت روانی افراد، تأثیر بر نوجوانان، جوانان و خانواده‌ها و غیره. بنابراین لازم است که این پدیده به خوبی شناخته شود و راه‌های پیشگیری از آن آموزش داده شود. نهادهای مختلفی برای پیشگیری از هرزه‌نگاری و مقابله با آن تلاش می‌کنند، دین نیز مدت‌هاست که نقش قوی در مخالفت سیاسی و اجتماعی با هرزه‌نگاری ایفا کرده است. اکثر مذاهب اصول تنظیم رفتار جنسی دارند که معمولاً به روابط جنسی محافظه کارانه منجر می‌شود.

دین مبین اسلام که برای تکامل و رشد بشریت آمده است غرایز جسمانی انسان را انکار نکرده و خواهان سرکوب آن نیست، اما با آزادی بی‌قید و بند آن نیز موافقت نمی‌کند؛ بلکه جهت و بستر ارضای غرایز را به صورتی کنترل شده و روش‌مند تعیین می‌کند، آن گونه که همزمان با کنترل عواطف و امیال، بتوان قوای عقلانی خود را نیز تقویت کرد. در اسلام راهکارهای مناسب و متعادلی برای ارضای درست غریزه جنسی و جلوگیری از طغیان و انحرافات آن ارائه شده است (4).

« وَاللَّهُ يَرِيدُ أَنْ يُتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يَرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخَلَقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾: خدا می خواهد تا بر شما ببخشايد و کسانی که از خواسته‌ها [ی نفسانی] پیروی می کنند می خواهند شما دستخوش انحرافی بزرگ شوید (۲۷) خدا می خواهد تا بارتان را سبک گرداند و [می داند که] انسان ناتوان آفریده شده است (۲۸)»^۱.

می توان با کمک بینش برگرفته شده از وحی راه‌هایی برای پیشگیری از هرزه نگاری کشف کرد و آموزش داد. بازگشت به آموزه‌های وحیانی و دستیابی به کیفیت استعدادهاى مختلف انسانی و روابط این استعدادها و پی بردن به اصول و روش‌های تربیتی می تواند بشر را در پرورش استعدادهاى جنسی طبیعی کمک کند تا شاهد گسترش پدیده‌ای همچون هرزه‌نگاری نباشیم. هرزه نگاری که نمونه‌ای از انحرافات جنسی است در آیات قرآن در زمره انحراف‌ها و مفسادى است که جامعه‌ای را از درون می‌پوساند و موجبات هلاکت و انحطاط آنها را فراهم می‌آورد. «قرآن کریم»، از اقوام منحرف، شهوت‌ران و مبتلای بیماری‌های جنسی، به عنوان قوم مسرف و مجرم و بدکار یاد می‌کند.

«وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظَرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾: و لوط را [فرستادیم] هنگامی که به قوم خود گفت آیا آن کار زشت [ی] را مرتکب می شوید که هیچ کس از جهانیان در آن بر شما پیشی نگرفته است (۸۰) شما از روی شهوت به جای زنان با مردان درمی آمیزید آری شما گروهی تجاوزکارید (۸۱) ولی پاسخ قومش جز این نبود که گفتند آنان را از شهرتان بیرون کنید زیرا آنان کسانی اند که به پاکی تظاهر می کنند (۸۲) پس او و خانواده اش را غیر از زنش که از زمره باقیمانده‌گان [در خاکستر مواد گوگردی] بود نجات دادیم (۸۳) و بر سر آنان بارشی [از مواد گوگردی] بارانیدیم پس بین فرجام گنهکاران چسان بود (۸۴)»^۲

خداوند متعال در بیان زشتی فحشا می‌فرماید:

«وَلَا تَقْرُبُوا الزُّنَىٰ؛ به این عمل قبیح نزدیک نشوید»^۳.

در واقع از عمل به مقدماتی که ناگزیر منتهی به این عمل قبیح می‌شود نیز می‌بایست دوری کرد. زیرا این عمل زشت، کج راه‌ای است که به فساد جامعه و زوال معنویت در آن و سرانجام، انحطاط و سقوط می‌انجامد.

در قرآن به صورت مستقیم و غیر مستقیم، به انحرافات و ناهنجاری‌های جنسی پرداخته شده است. آیات قرآن کریم که مرتبط با پیشگیری از هرزه‌نگاری است می‌تواند به پرورش استعدادهاى افراد در جهت ارتقای سطح سلامت و تحقق اهداف عالی تعلیم و تربیت کمک کند و جوامع را از انحرافات جنسی و بسیاری بیماری‌های روانی نجات بخشد. بنابراین پژوهش حاضر درصدد است مبانی و اصولی برای آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری براساس تفسیر آیات قرآن کریم تدوین نماید تا بدانیم مطابق با جهان امروز، چه آموزش‌هایی در نظام تعلیم و تربیت ما برای پیشگیری از هرزه نگاری باید انجام گیرد.

۱. سوره نساء، آیه ۲۷ و ۲۸

۲. سوره اعراف، آیات ۸۰ تا ۸۴

۳. سوره اسراء، آیه ۳۲

پیشینه پژوهش

در ارتباط با پدیده هرزه‌نگاری، اسماعیلی و همکاران (5) در پژوهش خود دریافتند که دینداری و ناهمخوانی اخلاقی قادر به پیش بینی عضویت گروهی پسران و مردان دارای اعتیاد به پورنوگرافی و بدون اعتیاد به پورنوگرافی هستند. ویسی شیتاب (6) در تحقیق خود نشان داد که نوجوانان بیشترین قربانیان سایت‌های غیراخلاقی و پورنوگرافی به‌شمار می‌روند. صادقی و تقی پور (4) در پژوهش خود با عنوان مبانی جرم‌انگاری هرزه‌نگاری رایانه‌ای از دیدگاه فقه امامیه معتقدند با توجه به اصول قانون اساسی که از سوی دولت را مکلف به «ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی» کرده و از سویی مطابقت قوانین را با شرع و مذهب رسمی کشور لازم دانسته است، لازم است ریشه‌های فقهی مبارزه کیفری با این پدیده ویرانگر، به خصوص نوع رایانه‌ای آن مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا دیدگاه فقه شیعه در این مورد روشن شود.

در رابطه با پژوهش‌های انجام گرفته در خارج از کشور درباره پدیده هرزه‌نگاری به چند مورد در زیر اشاره می‌کنیم: فلویید و گرابز (7) در پژوهش خود عدم تایید اخلاقی و ناسازگاری اخلاقی را به عنوان پیش بینی کننده‌های قوی مختلف در رابطه با پورنوگرافی (مانند ناراحتی روانی، مشکلات رابطه‌ای، اعتیاد درک شده) نشان می‌دهند. نتایج پژوهش کامیلری و همکاران (3) نشان داد که ۵۶ درصد از افراد مورد بررسی، استفاده از هرزه‌نگاری مادام‌العمر را گزارش کرده‌اند که نسبت مردان به طور قابل توجهی بالاتر از زنان است. یو، سی و همکاران (1) در پژوهش به این نتیجه رسیدند که استفاده دائمی از پورنوگرافی در بین پسران نسبت به دختران رواج بیشتری داشته است.

روش شناسی

این پژوهش از لحاظ رویکرد، کیفی می‌باشد و از حیث نوع تحلیلی-استنتاجی است. جوهره دیدگاه استنتاجی آن است که به استخراج آموزه‌های تربیتی یک مکتب فلسفی که پیشاپیش پذیرفته شده است، پرداخته می‌شود. تعریف ساده این روش عبارت است از: استفاده از مقدمات (توصیفی، هنجاری) و رسیدن به نتیجه (توصیفی، هنجاری). هنجاری یا توصیفی بودن با توجه به نوع قیاسی که به کار می‌رود (عملی یا نظری) مشخص می‌شود. در این روش فرد یک موضع فلسفی (یک مکتب یا منظومه‌ی فکری یک صاحب نظر) را مبنا قرار داده و آن را کاربردی می‌کند به نحوی که بتواند برای مسائل تعلیم و تربیت پاسخی فراهم آورد، کاربردی کردن در این جا به معنای استخراج دلالت‌ها و استلزام‌های تربیتی دیدگاه فلسفی معینی برای عرصه‌های عملی تعلیم و تربیت است. آن چه که از این روش در این پژوهش استفاده می‌شود رویکرد استنتاجی پیش رونده است (8). یعنی استفاده از تفسیر آیات قرآن کریم و رسیدن به اصول تربیت در عرصه تعلیم و تربیت. الگوی بازسازی شده خسرو باقری با عنوان الگوی قیاس عملی پیش‌رونده به منزله‌ی قالبی برای فلسفه‌ی تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران است که از آموزه‌ها و تعالیم اسلامی به عنوان محتوای آن استفاده کرده است. در این پژوهش نیز با استفاده از چهارچوب روش تحلیلی استنتاجی، تفسیر آیات قرآن کریم مورد بررسی قرار می‌گیرد تا بتوان از آن، اصول تربیتی استنتاج کرد. با توجه به هدف پژوهش، پژوهشگر کلیه آیاتی که ربط و نسبتی چه از لحاظ مفهومی و لفظی و چه از نظر معنایی و مضمونی با هرزه‌نگاری دارند را انتخاب می‌نماید و با استفاده از روش استنتاجی به استخراج اصول تربیتی می‌پردازد.

در پژوهش حاضر تفسیر المیزان سید محمد حسین طباطبایی، تفسیر نور محسن قرائتی و تفسیر نمونه ناصر مکارم شیرازی از کتاب قرآن به‌عنوان جامعه پژوهشی مورد مطالعه در نظر گرفته می‌شوند. بنابراین جامعه پژوهشی عبارت است از هر سه تفسیر المیزان، تفسیر نور و تفسیر نمونه به‌عنوان منبع جمع آوری داده‌ها. نمونه‌گیری در این روش به‌صورت نمونه‌گیری مبتنی بر هدف می‌باشد و محقق با دقت و آگاهانه منابعی که بیشترین

اطلاعات را در رابطه با موضوع پژوهش در اختیار ما قرار دهد، انتخاب می‌کند. پژوهشگر می‌کوشد تا منابع هدفمند و بر اساس نیاز اطلاعاتی که از یافته‌های اولیه برآمده انتخاب نماید، بنابراین به روش نمونه‌گیری هدفمند آباتی که مرتبط با تربیت جنسی و هرزه‌نگاری هستند انتخاب می‌شوند. روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای بوده و ابزار جمع‌آوری اطلاعات غالباً به صورت فیش‌برداری از منابع دست‌اول خواهد بود. به منظور تبیین نحوه استنتاج اصول تربیتی، یک نمونه از فرایند استنتاج جهت دستیابی به اصل تربیتی ارائه می‌شود.

جدول ۱. استنتاج اصل آموزش کنترل حواس برای آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری

هدف تربیتی	برای آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری لازم است انسان بتواند تاثیر محرک‌های جنسی را در خود کاهش دهد.
گزاره واقع‌نگر مبنایی	انسان با کنترل حواس خود می‌تواند تاثیر محرک‌های جنسی را کاهش دهد.
گزاره هنجاری	در راستای آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری، انسان باید در زمینه کنترل حواس خود تحت آموزش هدفمند قرار بگیرد.

یافته‌ها

مبانی انسان‌شناختی پیشگیری از هرزه‌نگاری براساس تفسیر آیات قرآن کریم

منظور از مبانی انسان‌شناختی پیشگیری از هرزه‌نگاری، ویژگی‌های طبیعی هستند که در انسان‌ها به صورت واقعی وجود دارند و منشا و مبنای ادراکات، امیال، کشش‌ها، صفات و فعالیت‌های مربوط به جنس مذکر و مونث است. به عبارت دیگر همان هستی‌ها، قابلیت‌ها و ویژگی‌های انسانی که خواسته‌ها و عملکردهای جنسی از آنها پدید می‌آیند. گزاره‌هایی که در آیات قرآن کریم، بیانگر هستی‌ها، قابلیت‌ها و ویژگی‌های طبیعی (فطری و غریزی) و وضع و موقعیت وجودی آدمی‌اند و سرچشمه تمایلات و فعالیت‌های جنسی، از مبانی پیشگیری از هرزه‌نگاری حکایت دارند. اینک به مبانی انسان‌شناختی پیشگیری از هرزه‌نگاری که در آیات قرآن آمده است می‌پردازیم.

۱. وجود میل جنسی در انسان

وجود نیاز جنسی در انسان یکی از ویژگی‌های بنیادی و طبیعی انسان است که نقش بسیار مهمی در زندگی و رفتار افراد ایفا می‌کند. این نیاز به طور طبیعی و بر اساس فعالیت‌های بیولوژیکی و نیروهای هورمونی در بدن تشکیل می‌شود. وجود نیاز جنسی در انسان به منظور حفظ نسل و انتقال ژن‌ها به نسل‌های آینده ضروری است. این نیاز باعث ترغیب انسان‌ها به فعالیت‌های جنسی می‌شود. هورمون‌هایی مثل تستوسترون در مردان و استروژن در زنان نقش کلیدی در تنظیم این نیاز دارند و تحریک‌کننده فعالیت‌های جنسی هستند. با توجه به گستردگی و اهمیت این نیاز، در قرآن کریم به نیاز جنسی به عنوان یک جزء از طبیعت انسان توجه شده است. این مبنا به اصل زیست‌شناختی و طبیعی بودن نیاز جنسی اشاره دارد. یعنی غریزه جنسی در انسان‌ها بخشی از ساختار بیولوژیکی آنهاست که به عنوان نیروی طبیعی و بنیادی برای بقای نسل و تولیدمثل شناخته می‌شود. این غریزه به انسان کمک می‌کند تا به لحاظ روانی و جسمانی به تعادل برسد. در واقع، غریزه جنسی یکی از انگیزه‌های پایه‌ای است که در تمامی انسان‌ها (و حتی در گونه‌های دیگر) به شکلی طبیعی وجود دارد و می‌تواند نیازهایی مثل تمایل به نزدیکی و تولیدمثل را بیدار کند. این موضوع بیشتر به بعد طبیعی و بیولوژیکی انسان اشاره دارد. غریزه جنسی بخشی از سرشت انسان است که مستقل از محیط پیرامون، در وجود او قرار دارد.

- زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ : عشق و علاقه به زنان و فرزندان و اموال زیاد از طلا و نقره و اسبان ممتاز و چهارپایان و کشتزارها که همه از شهوات و خواسته‌های نفسانی است، در نظر مردم جلوه یافته است، (در حالی که) اینها بهره‌ای گذرا از زندگانی دنیاست و سرانجام نیکو تنها نزد خداوند است (سوره آل عمران، آیه ۱۴).

در آیه بالا نخستین موضوعی که ذکر شده است همسران و زنان می‌باشند و این همان است که روانکاوان امروز می‌گویند گزینه جنسی از نیرومندترین گرایش انسان است تاریخ معاصر و گذشته نیز تایید می‌کند که سرچشمه بسیاری از حوادث اجتماعی طوفانهای ناشی از این گزینه بوده است (مکارم شیرازی، ۱۳۸۵، ج ۲: ۴۵۶). به وجود گزینه جنسی در انسان اشاره دارد.

- وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا: و کسانی را که ایمان آورده و کارهای نیک انجام داده‌اند، به زودی در باغ‌هایی که از زیر (درختان) آن نهرها جاری است وارد می‌کنیم. آنان همیشه در آن جاودانند، برایشان در آنجا همسرانی پاکیزه است و آنان را در سایه‌هایی پایدار (بدون سردی و گرمی و طوفان) درآوریم (سوره نساء، آیه ۵۷).

به افرادی که ایمان و عمل صالح دارند وعده می‌دهد یک زندگی جاویدان و ابدی دارند علاوه بر این، همسران پاکیزه‌ای به آنها می‌دهد که مایه آرامش روح و جسم آنها است (9). دادن همسر برای آرامش روح و جسم توجه به وجود نیاز جنسی در انسان دارد.

۲. جاذبه‌های گزینه ی جنسی در انسان

علاوه بر وجود خود گزینه جنسی، عواملی نیز در افراد وجود دارد که آنها را به سمت تحریک یا جذابیت‌های جنسی جذب می‌کند. این جاذبه‌ها می‌تواند شامل جذابیت‌های ظاهری، عاطفی و حتی نمادهای فرهنگی باشد. و این جاذبه‌ها مقدمات تحریک جنسی را فراهم می‌کنند. رفتارهایی از انسان که باعث برانگیختن میل جنسی می‌شود. جاذبه‌های گزینه جنسی به عنوان یکی از مبانی انسان‌شناختی، می‌تواند رفتارها و ویژگی‌هایی را شامل شود که موجب تحریک و برانگیختگی جنسی می‌شود. این جاذبه‌ها به شکلی طبیعی، انسان را به سمت واکنش‌های غریزی و عاطفی سوق می‌دهند و می‌توانند به عوامل متعددی، از جمله ویژگی‌های فیزیکی، حرکات بدن، حالات چهره و حتی لحن صدا وابسته باشند. جاذبه‌های جنسی در هر فرد می‌تواند متفاوت باشد و از فرهنگی به فرهنگ دیگر نیز تغییر کند. به عنوان مثال، در یک فرهنگ ممکن است ویژگی‌های خاصی مثل قد، ظاهر یا پوشش به عنوان جذاب دیده شوند، در حالی که در فرهنگی دیگر، معیارهای متفاوتی وجود داشته باشد. جاذبه‌های جنسی عوامل متنوعی هستند که گزینه جنسی را تحریک، تقویت یا هدایت می‌کنند و وابسته به شرایط فردی، فرهنگی و اجتماعی هستند.

- وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يُضْرَبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيَعْلَمَ مَا يَخْفَيْنَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُؤَيُّوا إِلَيْ اللَّهِ جَمِيعًا يَا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ: و به زنان با ایمان بگو دیدگان خود را (از هر نامحرمی) فرو بندند و پاکدامنی ورزند و زیورهای خود را آشکار نگردانند مگر آنچه که طبعاً از آن پیداست و باید روسری خود را بر سینه خویش [فرو] اندازند و زیورهایشان را جز برای شوهرانشان یا پدرانشان یا پدران شوهرانشان یا پسرانشان یا پسران شوهرانشان یا برادرانشان یا برادرانشان یا پسران برادرانشان یا پسران خواهرانشان یا زنان (همکیش) خود یا کنیزانشان یا خدمتکاران مرد که (از زن) بی‌نیازند یا کودکانی که بر عورت‌های زنان و قوف حاصل نکرده‌اند آشکار نکنند و پاهای خود را (به گونه‌ای به زمین) نکوبند تا آنچه از زینتشان نهفته می‌دارند معلوم گردد ای مؤمنان همگی (از مرد و زن) به درگاه خدا توبه کنید امید که رستگار شوید (سوره نور، آیه ۳۱).

اسلام اجازه به عوامل مختلفی را که دامن به آتش شهوت جوانان می‌زند مانند نشر عکسهای تحریک آمیز و فیلمهای اغوا کننده و رمانها و داستانهای جنسی را نخواهد داد، و بدون شک محیط اسلامی باید از اینگونه مسائل که مشتریان را به مراکز فساد سوق می‌دهد و پسران و دختران جوان را به آلودگی و فساد می‌کشاند پاک و مبرا باشد. هر گونه تحریک ممنوع است (9). جلوه‌گری زنان، در جامعه ممنوع است (10).

- يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ: خداوند از خیانت چشم‌ها و آنچه دل‌ها مخفی می‌کنند، آگاه است (سوره غافر، آیه ۱۹). نگاه به نامحرم، نگاه تحقیرآمیز به دیگران و نگاه برای تشویق به فساد، از نمونه‌های خیانت چشم است (قرائتی، ۱۳۸۲، ج ۸: ۲۳۴). نگاه کردن از عواملی هست که می‌تواند باعث تحریک جنسی شود.

- فَوَسَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ: پس شیطان، آن دو (آدم و همسرش) را وسوسه کرد تا آنچه را از زشتی عورت شان از آن دو مخفی بود، برایشان آشکار سازد و گفت: پروردگارتان شما را از (خوردن) این درخت نهی نکرده مگر برای این که مبدا دو فرشته شوید یا از جاودانان شوید و حیات ابدی بیابید (سوره اعراف، آیه ۲۰).

رسوایی، کشف حجاب و برهنگی، از اهداف شیطان است (10). برهنگی از عوامل تحریک جنسی است.

۳. ضعف انسان در برابر غریزه جنسی

قرآن، ضعف را در مورد انسان در چند مورد به کار برده است: ضعف بدن، ضعف عقل و ضعف نفس. خداوند به ضعف انسان در مقابل شهوت اشاره می‌کند و بیان می‌کند که به دنبال حکم حرمت مباشرت با همسران در شب‌های ماه رمضان، آشکار شد که عده‌ای به نافرمانی، خود را در ورطه‌ی گناه می‌افکنند (8).

- أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ: آمیزش جنسی با همسرانتان در شب روزه داری حلال است، آنها لباس شما هستند و شما لباس آنها. (هر دو زینت یکدیگر هستید و باعث حفظ یکدیگر) خداوند می‌دانست که شما به خود خیانت می‌کردید (و این کار را که ممنوع بود بعضاً انجام می‌دادید) پس توبه کرد بر شما و شما را بخشید. اکنون با آنها آمیزش کنید و آنچه را خدا بر شما مقرر داشته طلب نمایید. بخورید و بیاشامید تا رشته سپید صبح از رشته سیاه (شب) برای شما آشکار گردد، سپس روزه را تا شب تکمیل کنید، و در حالی که در مساجد مشغول اعتکاف هستید با زنان آمیزش نکنید، این مرزهای الهی است، به آن نزدیک نشوید، خداوند این چنین آیات خود را برای مردم روشن می‌سازد، باشد که پرهیزگار گردند (سوره بقره، آیه ۱۸۷).

اسلام به نیازهای طبیعی توجه کامل دارد. انسان، جایز الخطا و غریزه جنسی در او قوی است. نیاز زن و مرد به یکدیگر، دوطرفه است و هریک برای پوشش نیازهای طبیعی خود به دیگری نیازمند است (10) در شب‌های ماه روزه آمیزش جنسی با همسرانتان برای شما حلال شده است. دو همسر یکدیگر را از انحرافات حفظ می‌کنند (9).

- يَرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا: خداوند می‌خواهد (با آسان کردن قوانین ازدواج، بار تکلیف) شما را سبک کند. و انسان، ضعیف آفریده شده است (سوره نساء، آیه ۲۸).

ضعیف بودن انسان از این بابت است که خدای سبحان در او قوای شهویه را ترکیب کرده، قوایی که دائماً بر سر متعلقات خود با انسان ستیزه می‌کند، و وادارش می‌سازد به اینکه آن متعلقات را مرتکب شود، خدای عز و جل بر او منت نهاد، و شهواتی را بر او حلال کرد، تا به این وسیله سوژه شهوتش را بشکند، نکاح را به مقداری که غائله عسر و حرج او را بر طرف سازد تجویز کرده است (11). آیه اشاره به این نکته می‌کند که "حکم سابق در باره آزادی ازدواج با کنیزان تحت شرایط معین، در حقیقت یک نوع تخفیف و توسعه محسوب می‌شود، زیرا انسان اصولاً موجود ضعیفی

است" و در برابر طوفان غرائز گوناگون که از هر سو به او حمله‌ور می‌شود باید طرق مشروعی برای ارضای غرائز به او ارائه شود تا بتواند خود را از انحراف حفظ کند (مکارم شیرازی، ۱۳۸۵، ج ۳: ۳۵۴). انسان در برابر غریزه‌ی جنسی ضعیف است (10).

- وَ مَا أْبْرَأُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ: و من نفس خود را تبرئه نمی‌کنم، چرا که نفس آدمی بدون شک همواره به بدی امر می‌کند، مگر آنکه پروردگارم رحم کند که همانا پروردگار من آمرزنده‌ی مهربان است (سوره یوسف، آیه ۵۳). خطر هوای نفس جدی است، آن را ساده ننگرید. نفس، خواهش خود را تکرار می‌کند تا انسان را گرفتار کند. نفس انسان به طور طبیعی و غریزی، اگر در مدار لطف حق قرار نگیرد، گرایش منفی دارد. بخشودگی، مقدمه‌ی دریافت رحمت الهی است (10). نفس اماره "نفس سرکش است که انسان را به گناه فرمان می‌دهد و به هر سو می‌کشانند و لذا اماره‌اش گفته‌اند در این مرحله هنوز عقل و ایمان آن قدرت را نیافته که نفس سرکش را مهار زند و آن را رام کند بلکه در بسیاری از موارد در برابر او تسلیم می‌گردد و یا اگر بخواهد گلاویز شود نفس سرکش او را بر زمین می‌کوبد و شکست می‌دهد. این مرحله همان است که در آیه فوق در گفتار همسر عزیز مصر به آن اشاره شده است و همه بدبختیهای انسان از آن است (9).

۴. جهل انسان نسبت به تاثیرات و پیامدهای هرزه نگاری

از ابتدای تاریخ جهل آدمی سرچشمه انحرافات بوده است. جهل و نادانی یکی از صفات مذموم در قرآن کریم است. حضرت علی (ع) درباره حقیقت جهل می‌فرماید: نادان کسی است که مطیع هوای نفس خود باشد و معصیت پروردگار را مرتکب شود و نافرمانی خداوند را بنماید. نادانی و عدم آگاهی می‌تواند منجر به عدم کنترل مناسب بر جاذبه‌های جنسی شده و باعث ارتکاب اعمال نادرست و ناروا شوند. قرآن کریم به تاثیرات جهل در مسائل جنسی اشاره کرده است.

- وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا: و در خانه هایتان قرار و آرام گیرید، و (در میان نامحرمان و کوچه و بازار) مانند زنان دوران جاهلیت پیشین (که برای خودنمایی با زینت و آرایش و بدون پوشش در همه جا ظاهر می‌شدند) ظاهر نشوید، و نماز را برپا دارید و زکات بدهید، و خدا و پیامبرش را اطاعت کنید، جز این نیست که همواره خدا می‌خواهد هر گونه پلیدی را از شما اهل بیت برطرف نماید، و شما را چنان که شایسته است (از همه گناهان و معاصی) پاک و پاکیزه گرداند (سوره احزاب، آیه ۳۳).

خودنمایی نشانه‌ی تمدن نیست، نشانه‌ی جاهلیت است. در جاهلیت آن روز فساد و زنا جرم بود؛ اما امروز در متمدن‌ترین کشورهای جهان همجنس بازی قانونی است. گرچه این آیه خطاب به زنان پیامبر است ولی قطعاً مراد همه‌ی زنان مسلمان هستند که باید به این دستورها عمل کنند (10). شما در خانه‌های خود بمانید و همچون جاهلیت نخستین در میان جمعیت ظاهر نشوید "و اندام و وسائل زینت خود را در معرض تماشای دیگران قرار ندهید. به هر حال این تعبیر نشان می‌دهد که جاهلیت دیگری همچون جاهلیت عرب در پیش است که ما امروز در عصر خود آثار این پیشگویی قرآن در دنیای متمدن مادی را می‌بینیم (9).

۵. تاثیر شرایط محیطی بر انسان

موقعیت‌های گوناگون مکانی، ممکن است منشا آثار متفاوتی بر انسان باشند (8). این مبنا به عوامل بیرونی و محیطی اشاره دارد که بر رفتارهای جنسی و تمایلات انسانی تأثیر گذارند. تأثیر شرایط محیطی بر انسان می‌تواند نقش مهمی در نحوه‌ی بروز و حتی شکل‌گیری جذابیت‌های جنسی داشته باشد و واکنش‌های غریزی را تقویت یا سرکوب کند. فضای مجازی به عنوان بخشی از محیط زندگی انسان‌های معاصر، تاثیرات گسترده‌ای بر انسان داشته است. این تاثیرات می‌تواند مثبت و منفی باشد و به نحوه استفاده و مدیریت این محیط بستگی دارد. طبق ویژگی تاثیرپذیری انسان از شرایط محیطی، ریشه‌ی برخی از افکار، نیات و رفتارهای آدمی را می‌توان در محیط فضای مجازی جست و جو کرد.

- وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ: و هنگامی که کودکان شما به مرز بلوغ رسیدند، باید (برای ورود به خلوت خانه شخصی شما) اجازه بگیرند، همان گونه که کسانی که پیش از آنان (به مرز بلوغ رسیده بودند) اجازه می گرفتند. خدا این گونه آیاتش را برای شما بیان می کند؛ و خدا دانا و حکیم است (سوره نور، آیه ۵۹).

این حکم مخصوص به مکانی است که پدر و مادر در آنجا استراحت می کنند و گرنه وارد شدن در اطاق عمومی (اگر اطاق عمومی داشته باشند) مخصوصاً به هنگامی که دیگران هم در آنجا حاضرند، و هیچگونه مانع و رادعی در کار نیست اجازه گرفتن لزومی ندارد (9). اجازه گیری برای ورود به مکان های خصوصی بیانگر تاثیر گذاری شرایط محیطی بر انسان است.

اصول پیشگیری از هرزه نگاری براساس تفسیر آیات قرآن کریم

اصول تعلیم و تربیت، قواعد و دستورالعمل های کلی و تجویزی هستند و با توجه به مبانی تربیتی به وجود آمده اند. در این پژوهش نیز منظور از اصول مجموعه گزاره های تجویزی و کلی است که از مبانی آموزش پیشگیری از هرزه نگاری در آیات قرآن کریم استنباط شده اند:

۱. آموزش اشباع صحیح و مشروع میل جنسی

متناظر با بنای وجود میل جنسی در انسان اصل تربیتی آموزش اشباع صحیح و مشروع میل جنسی شکل می گیرد. با توجه به وجود غریزه جنسی و طبیعی بودن تمایل و علاقه جنسی، باید ارضای این نیاز را لازم دانست و نه تنها از ظهور آن در سطح هوشیار، جلوگیری نکنیم، بلکه در صدد فراهم سازی شرایط ارضای آن نیز برآیم. زیرا سرکوب کردن غریزه جنسی، بیماری های روانی و انحرافات جنسی را به دنبال دارد (12).

- الْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأَحِلُّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا: و (ازدواج با) زنان شوهردار (نیز بر شما حرام شده است)، مگر آنان که (به حکم خداوند، در جنگ با کفار) مالک شده اند. (این احکام)، نوشته و قانون خدا بر شماست. و جز اینها (که گفته شد)، برای شما حلال است که (زنان دیگر را) به وسیله ی اموال خود، به قصد پاکدامنی و نکاح، نه به قصد زنا، طلب کنید. پس هرگاه از آن زنان، (به نکاح موقت) کام گرفتید، مهرشان را به عنوان یک واجب بپردازید و پس از تعیین مهر، در (تغییر مدت عقد یا مقدار مهر) آنچه با یکدیگر توافق کنید، بر شما گناهی نیست. همانا خداوند دانا و حکیم است (سوره نساء، آیه ۲۴).

این یک قانون کلی و عمومی است که اگر به غرائز طبیعی انسان به صورت صحیحی پاسخ گفته نشود برای اشباع آنها متوجه طرق انحرافی خواهد شد، زیرا این حقیقت قابل انکار نیست که غرائز طبیعی را نمی توان از بین برد، و فرضاً هم بتوانیم از بین ببریم، چنین اقدامی عاقلانه نیست زیرا این کار یک نوع مبارزه با قانون آفرینش است. بنا بر این راه صحیح آن است که آنها را از طریق معقولی اشباع و از آنها در مسیر سازندگی بهره برداری کنیم. این موضوع را نیز نمی توان انکار کرد که غریزه جنسی یکی از نیرومندترین غرائز انسانی است، تا آنجا که پاره ای از روانکاوان آن را تنها غریزه اصیل انسان می دانند و تمام غرائز دیگر را به آن باز می گردانند (9). ازدواج موقت، شرعی است. ازدواج موقت و احکام و قوانین ازدواج، برخاسته از علم و حکمت خداوند است (10).

تماشای محتواهای هرزه نگاری باعث افزایش توقعات نامناسب درباره روابط جنسی می شود. افراد ممکن است انتظار داشته باشند که روابط جنسی در واقعیت همیشه به همان شکل و تجربه هایی است که در محتوای هرزه نگاری مشاهده نموده اند باشد. این تفکر می تواند فرد را از طریقه صحیح پاسخ به میل جنسی دور کند و فرد به شیوه غیر طبیعی و نادرست به میل جنسی پاسخ دهد.

۲. آموزش کنترل حواس

با توجه به مبنای جاذبه‌های غریزه جنسی، اصل آموزش کنترل حواس استنباط می‌شود. حواس به ویژه بینایی، نقش زیادی در تحریک شهوات به ویژه شهوات جنسی دارند و از سوی دیگر قوه بینایی راهی برای ارضای این میل نیز هست (ثابت، ۱۳۷۹: ۶۰۰). از این رو، اگر انسان آموزش ببیند که چشم و گوش خود را کنترل کند و هر منظره‌ای را نبیند، به شنیدن هر چیزی توجه نکند، بهتر می‌تواند قوه شهویه خود، از جمله شهوت جنسی را کنترل نماید.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا: و از چیزی که به آن علم نداری [بلکه برگرفته از شنیده‌ها، ساده نگری‌ها، خیالات و اوهام است] پیروی مکن؛ زیرا گوش و چشم و دل (که ابزار علم و شناخت واقعی‌اند) مورد بازخواست‌اند (سوره اسراء، آیه ۳۶).

در تفسیر نمونه ذیل این آیه آمده است کسی خدمت امام صادق (ع) رسید و عرض کرد من همسایگانی دارم که کنیزان خواننده‌ای دارند، می‌خوانند و می‌نوازند، و من گاهی که برای قضاء حاجت (به دستشویی) می‌روم نشستن خود را طولانی‌تر می‌کنم، تا نغمه‌های آنها را بشنوم در حالی که برای چنین منظوری نرفته‌ام امام صادق ع فرمود: مگر گفتار خداوند را نشنیده‌ای که می‌فرماید: **إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا**: "گوش و چشم و قلب همگی مسئولند (9). بهره‌برداری صحیح نکردن از جسم و امکانات، مؤاخذه خواهد داشت (10). طبق تفاسیر اگر از طریق گوش و چشم محتوایی را بشنومیم یا ببینیم و در دل ما شهوتی ایجاد شود ما در مقابل این مسئول هستیم.

۳. آموزش پرهیز از تبرج

با توجه به مبنای جاذبه‌های غریزه جنسی، اصل آموزش پرهیز از تبرج استنباط می‌شود. زیبایی‌ها موجب جاذبه میان انسان‌ها می‌شوند و روند ارتباط را تسهیل می‌کنند و می‌توانند شهوت جنسی را برانگیزند و موجب ارتباط جنسی نیز شوند. از این رو، در مواردی که روابط جنسی منع شده‌اند باید از خودآرایی و نمایان ساختن زیبایی‌ها پرهیز نمود.

- **وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ** ۱۱ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا: و در خانه‌هایتان قرار و آرام بگیرید، و (در میان نامحرم‌ان و کوچه و بازار) مانند زنان دوران جاهلیت پیشین (که برای خودنمایی با زینت و آرایش و بدون پوشش در همه جا ظاهر می‌شدند) ظاهر نشوید، و نماز را برپا دارید و زکات بدهید، و خدا و پیامبرش را اطاعت کنید، جز این نیست که همواره خدا می‌خواهد هرگونه پلیدی را از شما اهل بیت برطرف نماید، و شما را چنان که شایسته است (از همه گناهان و معاصی) پاک و پاکیزه گرداند (سوره احزاب، آیه ۳۳).

در این آیه تاکید بر این است که اندام و وسائل زینت خود را در معرض تماشای دیگران قرار ندهید (9). برای خودنمایی از خانه‌های خود خارج نشوید (10).

برخی رفتارهای جنسی ممکن است باعث تحریک جنسی و در نتیجه هزینه‌نگاری شود. به کارگیری این اصل باعث حفظ حریم عفاف و جلوگیری از تحریکات جنسی می‌شود.

- **يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا: ای همسران پیامبر شما مانند هیچ یک از زنان [دیگر] نیستید اگر سر پروا دارید پس به ناز سخن مگویید تا آنکه در دلش بیماری است طمع ورزد و گفتاری شایسته گوید (سوره احزاب، آیه ۳۲).**

تذکر آیه بر این است که در برابر مردان آهنگ سخن گفتن را نازک و لطیف نکنید، تا دل او را دچار ریه، و خیالهای شیطانی نموده، شهوتش را بر انگیزانند، و در نتیجه آن مردی که در دل بیمار است به طمع بیفتد (11). نباید گفتار و رفتار زن تحریک کننده باشد. نباید کاری کنیم که حتی یک نفر دچار گناه و فساد شود. از سرچشمه‌ی گناهان نهی کنیم. از رفتارها و انحرافات کوچک غافل نباشیم (10).

۴. آموزش عمل به دستورات الهی

با توجه به مبنای ضعف انسان در برابر غریزه جنسی، اصل آموزش عمل به دستورات الهی استنباط می‌شود. عمل به دستورات الهی موجب دور شدن از آلودگیها و تزکیه نفس خواهد شد.

وَ اَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَ زُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يَذُهِبْنَ الْسَيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلَّذِينَ كَرِهُوا: و نماز را در دو طرف روز و اوایل شب بپادار، (زیرا) به درستی که کارهای نیکو (همچون نماز)، بدیها را محو می‌کند، این (فرمان)، تذکری است برای اهل ذکر (سوره هود، ۱۱۴).

قرآن در آیاتی، پس از آن که از برخی احکام و قوانین الهی سخن به میان می‌آورد رعایت این قوانین از سوی مؤمنان را موجب رستگاری آنان برمی‌شمارد. از جمله در آیه ۲۳۲ سوره بقره از سخت‌گیری نسبت به زنان مطلقه نهی نموده و رعایت آن را موجب طهارت و تزکیه دانسته است. در آیات ۲۸ سوره نور از اجازه گرفتن از صاحبان خانه یاد نموده و در آیه ۳۰ همین سوره مؤمنان را سفارش به عفت نموده و عمل به این توصیه‌ها را موجب تطهیر و سعادت آنان برشمرده است. همچنین در آیه ۵۳ سوره احزاب به مؤمنان سفارش نموده که با زنان پیامبر از ورای حجاب سخن گفته و این امر را هم موجب طهارت قلوب مردان و هم طهارت قلوب زنان پیامبر (ص) دانسته است.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَ اتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَ مَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا: ای پیامبر! هرگاه خواستید زنان را طلاق دهید، پس در زمان عدّه، آنان را طلاق دهید زمانی که از عادت ماهانه پاک شده و هنوز با شوهر هم‌بستر نشده‌اند و حساب (ایام) عدّه را نگاه‌دارید و از خدایی که پروردگار شماست پروا کنید. (در ایام عدّه)، نه شما آنان را از خانه بیرون کنید و نه آنان بیرون روند، مگر آنکه مرتکب کار زشت آشکاری شوند (که در این صورت اخراجشان مجاز است). این دستورات، حدود خداست و هر کس از حدود الهی تجاوز کند، به خویش ستم کرده است. تو نمی‌دانی، شاید خداوند بعد از این، امر تازه‌ای پدید آورد (سوره طلاق، ۱).

تمامی احکام الهی حدود اعمال بندگان است، و کسی که از آن احکام تجاوز کند در حقیقت از حدود خدا تجاوز کرده و آن را رعایت ننموده، و کسی که چنین کند یعنی نافرمانی پروردگار خود کند، به نفس خود ستم کرده است (11). نادیده گرفتن دستورات خداوند و شکستن حدود الهی، ظلم به خویش است، نه خداوند (10).

۵. آموزش خودبازدارندگی

با توجه به مبنای ضعف انسان در برابر غریزه جنسی، اصل آموزش خودبازدارندگی استنباط می‌شود. توانایی کنترل و مهار افکار، احساسات و رفتارها را به افراد آموزش دهیم به طوری که بتواند در برابر تحریکات و رفتارهای غیرمطلوب مقاومت کند. این اصل به افراد کمک می‌کند تا رفتارهایی را که به اهداف و ارزش‌های آنها آسیب می‌زند کنار بگذارند. یک نیروی باز دارنده درونی که در وجود انسان به وجود می‌آید و او را در برابر ارتکاب کارهای خلاف حفظ می‌کند.

- نَسَاؤُكُمْ حَرْتُ لَكُمْ فَأَتُوا حَرَّتَكُمْ أَنِّي سِتْمٌ وَ قَدُمُوا لِأَنْفُسِكُمْ وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَ اعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَ بَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ: زنان شما کشتزار شمایند،

هرجا و هرگاه که بخواید، به کشتزار خود درآید (و با آنان آمیزش نمایند) و در انجام کار نیک برای خود، پیش بگیریید و از خدا پروا

کنید و بدانید که او را ملاقات خواهید کرد، و به مؤمنان بشارت ده (سوره بقره، ۲۲۳).

در مسائل جنسی، تقوا را مراعات کنید. خواسته‌های نفسانی باید با تقوا کنترل شود. ایمان به آخرت، بهترین وسیله‌ی رسیدن به تقوا می‌باشد. غرائز نیز باید جهت‌خداایی بگیرند. اگر هدف از آمیزش، فرزندانی پاک و ذخیره‌قیامت باشد، آن نیز رنگ الهی می‌گیرد (10). از آنجا که مساله آمیزش جنسی، مساله‌ای است مهم، و با پرجاذبه‌ترین غرایز انسان سر و کار دارد، خداوند در این جمله‌های آخر، مؤمنان را به دقت در این امر، و پرهیز از هر گونه گناه و انحراف، دعوت فرموده. اگر "انی" در آیه فوق زمانیه باشد، توسعه زمانی مساله آمیزش جنسی را بیان می‌کند، یعنی در هر ساعتی از شب و روز مجاز هستیید و اگر مکانیه باشد، توسعه در مکان و چگونگی انواع آمیزش است (9).

با نظر به خصیصه عصر حاضر و ظهور ارتباطات در شکلی که به نحو روزافزون گسترده تر می‌شود، تقوای پرهیز در برخی قلمروها، اساساً ناممکن می‌شود. در تقوی حضور، رمز شکل مکانتی می‌یابد. یعنی در عین حضور در مکان، خود را در مرتبت و مکانتی فراتر می‌بیند و به این طریق، از آلودگی شرایط مصون می‌ماند (8). در تقوی حضور، فرد، ضمن اینکه در جامعه و در معرض انواع آلودگی‌ها قرار دارد، خود را در مرتبه‌ای فراتر می‌یابد که می‌تواند در مقابل انحرافات مصونیت داشته باشد.

۶. اصل آگاه‌سازی

متناظر با مبنای جهل انسان نسبت به تاثیرات و پیامدهای هرزه‌نگاری، اصل آگاه‌سازی استنباط می‌شود.

- إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا: بی‌گمان (پذیرش) توبه بر خدا، برای کسانی است که از روی جهالت کار بد می‌کنند، سپس زود توبه می‌کنند. پس خداوند توبه‌ی آنان را می‌پذیرد و خداوند، دانا و حکیم است (سوره نساء، آیه ۱۷).

منظور از جهل در این آیه طغیان غرائز و تسلط هوسهای سرکش و چیره شدن آنها بر نیروی عقل و ایمان است، و در این حالت، علم و دانش انسان به گناه گرچه از بین نمی‌رود اما تحت تاثیر آن غرائز سرکش قرار گرفته و عملاً بی اثر می‌گردد، و هنگامی که علم اثر خود را از دست داد، عملاً با جهل و نادانی برابر خواهد بود. امام صادق علیه السلام فرمود: هر گناهی که انسان مرتکب شود گرچه آگاهانه باشد در حقیقت جاهل است، زیرا خود را در خطر قهر الهی قرار داده است (9).

۷. آموزش صیانت از خود در موقعیت‌های آسیب‌زا

متناظر با مبنای تاثیر شرایط محیطی بر انسان اصل آموزش صیانت از خود در موقعیت‌های آسیب‌زا استنباط می‌شود. صیانت به معنای حفظ کردن، نگاه داشتن و نگاهداری می‌باشد. صیانت مفهوم عامی است که در دین مبین اسلام به آن اهتمام ویژه‌ای شده است و در تمامی احکام مدنظر بوده است (عصاریان و جراحی، ۱۳۹۴: ۲). این نوع آموزش بر یادگیری و تمرین مهارت‌هایی تمرکز دارد که به فرد کمک می‌کنند تا در موقعیت‌های پرخطر یا آسیب‌زا از خود محافظت کنند. در آموزش صیانت از خود، تمرکز بیشتر بر عوامل بیرونی و تهدیدهای فیزیکی است.

- فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ: پس هر کس فراتر از این (همسر و کنیز) طلب کند، پس آنانند که متجاوزند (سوره مومن، آیه ۷).

شهووت، طغیانگر است و به کنترل و حفاظت نیاز دارد. در ارضای غریزه جنسی، محدودیت لازم است ولی ممنوعیت خلاف فطرت است (قرائتی، ۱۳۸۲، ج ۶: ۸۲). از آنجا که غریزه جنسی سرکش‌ترین غرائز انسان است و خویشتن داری در برابر آن نیاز به تقوی و پرهیزگاری فراوان و ایمان قوی و نیرومند دارد، روی همین مساله تاکید کرده و می‌گوید: "هر کس غیر این طریق را (جهت بهره‌گیری جنسی) طلب کند تجاوزگر است. به هر حال امکان ندارد خداوند غریزه‌ای را به عنوان بخشی از نظام احسن در انسان بیافریند و بعد آن را به کلی تحریم یا مخالف مقام انسانی بداند (9).

صیانت از خود در موقعیت‌های مکانی و محیطی به معنای انتخاب و مدیریت محیط‌ها و شرایط اطراف خود به گونه‌ای است که از تحریک‌های جنسی نامناسب پیشگیری شود. شرایط محیطی هم محیط واقعی که در آن زندگی می‌کنیم و هم محیط مجازی که برای رفع نیازهای روزمره از آن استفاده می‌کنیم را شامل می‌شود. حضور و معاشرت در برخی مکان‌های عمومی مثل کافه‌ها یا مراسمات و تفریحاتی که ممکن است افراد با تحریک‌های نامناسب روبرو شوند باید مدیریت شود. همچنین در فضای مجازی شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های آنلاین، تبلیغاتی جنسی نامناسب در رسانه‌ها و اینترنت ممکن است به تحریک جنسی افراد منجر شود. به طور کلی، صیانت از خود در محیط‌های اطراف و توجه به محیط و مکانی که قصد ورود داریم می‌تواند به پیشگیری از هرزه‌نگاری کمک کند.

- یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! به خانه‌هایی که منزل شما نیست، وارد نشوید، مگر آنکه اجازه بگیرید و بر اهل آن سلام کنید. این به نفع شماست، شاید پند گیرید (سوره نور، آیه ۲۷).

قرائتی در ذیل تفسیر این آیه ذکر کرده شخصی از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسید: آیا برای ورود به منزل مادرم اجازه بگیریم؟ فرمود: بله، گفت: در خانه جز او کسی نیست و جز من خادمی ندارد. حضرت فرمود: آیا دوست داری مادرت را بدون لباس مناسب ببینی؟ گفت نه. فرمود: پس اجازه بگیر. از هر کاری که موجب شکستن حریم حیا و حجاب می‌شود، دوری کنید (10).

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه نوجوانان در سطح دنیا با شیوع وسایل برانگیزنده جنسی مواجه هستند. تلفن‌های همراه هوشمند، ماهواره و ... وسایلی هستند که فرایند دستیابی به اطلاعات جنسی و غیر جنسی را تسهیل نموده‌اند. غفلت از هرزه‌نگاری سبب ظهور پیامدهای ناگواری خواهد شد. بنابراین باید نظام تربیتی توجه ویژه‌ای به این پدیده داشته باشد. پژوهش حاضر با هدف پر کردن این خلا در نظام تربیتی تالیف شده است. کوشیدیم با تکیه بر آیات قرآن کریم مبانی و اصول آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری را نشان دهیم. در هنگام بررسی آیات قرآن کریم اولین نکته‌ای که قابل توجه است، متانت و عفت بیان قرآن جهت جلوگیری از تصویرسازی ذهنی و تحریک جنسی است. گویی در قرآن هنگام بیان داستان‌ها به موضوع هرزه‌نگاری توجه شده است. در قرآن ذکر داستان‌ها و وقایع به گونه‌ای است که از تصویرسازی جنسی و هرزه‌نگاری پیشگیری کند. هیچگونه تعبیر زننده و رکیک و ناموزون و مبتذل و دور از عفت بیان، در آن وجود ندارد. در میان تمام سرگذشتهایی که قرآن نقل کرده یک داستان واقعی عشقی، وجود دارد و آن داستان یوسف و همسر عزیز مصر است. قرآن در ترسیم صحنه‌های حساس این داستان به طرز شگفت‌انگیزی دقت در بیان را با متانت و عفت بهم آمیخته و بدون اینکه از ذکر وقایع چشم‌پوشد و اظهار عجز کند، تمام اصول اخلاق و عفت را نیز به کار بسته است. برای مثال در بیان ماجرای حساس خلوتگاه عشق که "هوس" همسر عزیز مصر، آن را به وجود آورد، قرآن در شرح این ماجرا همه گفتنی‌ها را گفته، اما کوچکترین انحرافی از اصول عفت سخن پیدا نکرده است حاج. در قرآن این نکته مورد توجه بوده است که خواننده با خواندن داستان‌های عشقی و جنسی تصویرسازی نکند و از لحاظ جنسی تحریک نشود.

با تکیه بر تفسیر آیات قرآن، مبانی انسان‌شناختی هرزه‌نگاری شامل وجود میل جنسی، جاذبه‌های غریزه‌ی جنسی، ضعف انسان در برابر غریزه جنسی، جهل انسان نسبت به تاثیرات و پیامدهای هرزه‌نگاری و تاثیر شرایط محیطی بر انسان را یافتیم. اگر بخواهیم به آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری اهتمام بورزیم، می‌توانیم از بنیان‌های انسان‌شناختی برای آموزش پیشگیری از هرزه‌نگاری بهره ببریم. و آن‌ها را چنان آموزش دهیم که بتوانیم در متریان مولفه‌های زیر را ببینیم:

- میل جنسی خود را کنترل کرده و در راه رستگاری و در پرتو اعتقاد به خدا، برای داشتن آرامش روح و جسم از آن بهره ببرد.
- از مقدمات تحریک جنسی دوری کند و در مقابل جاذبه‌های غریزه‌ی جنسی توانمند باشد.
- در برخورد با تمایلات جنسی از حدود و معیارهای اخلاقی و شرعی فراتر نرود.
- در برابر ضعف نفس با عمل به دستورات الهی خود را مقاوم کند.
- از تاثیرات هرزه نگاری و پیامدهای آن آگاه باشد.
- طبق ویژگی تاثیرپذیری انسان از شرایط محیطی، ریشه‌ی برخی از افکار، نیات و رفتارهای آدمی را می‌توان در محیط فضای مجازی جست و جو کرد و آن را کنترل نمود.
- به سبب فقدان یک الگوی مناسب برای آموزش پیشگیری از هرزه نگاری کوشیدیم، مبانی و اصول را برای پر کردن خلأ مزبور طرح کنیم. آنچه را مانند پیشنهادی سنجیده و مدون برای آموزش پیشگیری از هرزه نگاری در این پژوهش نشان دادیم، می‌توان در نظام آموزشی اعم از رسمی و غیر رسمی استفاده کرد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

References

1. Yu C, Kågesten A, De Meyer S, Moreau C, van Reeuwijk M, Lou C. Pornography Use and Perceived Gender Norms Among Young Adolescents in Urban Poor Environments: A Cross-site Study. *Journal of Adolescent Health*. 2021;69:S31-S8. doi: 10.1016/j.jadohealth.2021.03.008.
2. Shirbeigi M, Esmaeili Z, Saedipour B, Sarmadi MR. Designing a Model for Sexual Education in the Era of Globalization with an Emphasis on the Islamic Perspective: Using a Grounded Theory Approach. *Journal of Research on Religion & Health*. 2020(3):122-38.
3. Camilleri C, Perry JT, Sammut S. Compulsive Internet Pornography Use and Mental Health: A Cross-Sectional Study in a Sample of University Students in the United States. *Frontiers in Psychology*. 2021. doi: 10.3389/fpsyg.2020.613244.
4. Sadeghi MH, Taghipour M. The Foundations for Criminalizing Computer Pornography from the Perspective of Imamiyyah Jurisprudence. *Legal Discourse Journal*. 2017;32:31-54.
5. Esmaeili A, Esmaeili M, Hosseini Biyoki N. Discriminant Prediction of Pornography Addiction Based on Religiosity and Moral Incongruence. *Journal of Psychology and Religion*. 2023;7(1):22-32.
6. Visi Shitab S. The Effectiveness of Emotion Regulation Training on the Social Anxiety of Pornography Website Users. *New Ideas in Education Journal*. 2022;4:36-44.
7. Floyd CG, Grubbs JB. Context Matters: How Religion and Morality Shape Pornography Use Effects. *Current Sexual Health Reports*. 2022. doi: 10.1007/s11930-022-00329-8.

8. Bagheri K, Sajjadih N, Tavassoli T. Approaches and Research Methods in Philosophy of Education. Tehran: Research Institute for Cultural and Social Studies; 2010.
9. Makarem Shirazi N. Tafsir-e Nemuneh. Tehran: Dar al-Kutub al-Islamiyah; 2006.
10. Qara'ati M. Tafsir-e Noor. Tehran: Markaz Farhangi Dars-ha'i az Qur'an; 2003.
11. Tabatabai SMH. Al-Mizan fi Tafsir al-Qur'an. Musavi Hamadani SMB, editor. Qom: Islamic Publications Office of Jami'ah Mudarrisin Hawzah 'Ilmiyyah; 1995.
12. Faghihi AN. Sexual Education: Foundations, Principles, and Methods from the Perspective of the Qur'an and Hadith. Qom: Dar al-Hadith Scientific Cultural Institute; 2015.